

John Smith skrifvar:

Ídnaðardepilin á Sundi egg ella ungi?

Ja ella nei — her ella har

Undirritaði, ið enn rokni meg fyrri at vera rættliga ungan, eri kortini vordin gamal nokk til at minnst ein part av føroyskari søgu, ið heldur átti at verið óskriva. „Sellers market“ og alt tað, ið tað hevur við sær av negativum avleiðingum er einaráðandi á arbeiðsmarknaðinum her á landi, so tað er ei at undrast á, at teir „etableraðu“ osa seg upp um útlitið til at nokur arbeiðsplass móguliga um nokur ár standa feringum í boði.

„Buyers market“ er einaráðandi, tað ið vit skulu søkja okkum ráðgeving og hjalp á teknologiska økinum — marknaðarføring — styring — utbygving o.s.fr., eisini ta ið vit halvavegna „forera“ okkara klárgjordu, innpakkaðu 1. floks rávøru út av landinum, ti annað kann henda „framleiðsla“ neyv-an kallast, henda framleiðsla, ið streymar út frá okkara gott 20 flakavirkj-um, vorur í íslensku pakningi, fluttar, seldar av utlendingum, ella gjøgnum utlendingar til goðskingavirki í útheiminum.

ARBEIDSLOYSI OG „KNOW-HOW“

Einasta dottir mín, á rættliga høgum utbygvingarstigi, stendur „allernadig-ers“ uppskriva niðri á Bacalao millum 100 tals onnur í biðroðini og í tí vón at verða a bødsend at koma og klargera rávøru til utflutnings. Yngsti sonur mín slapp aftaná drúga biðitið í maskinarbeiðaralæru aftan-á líka so drúga royndartíð, og var uttíkin ímillum 25—35 ádr ungar dreingir — hvat við teimum, ið ikki voru so hepnir, og hvat við foreldrum teirra?

Okkara sturt vunna „know-how“ á prototypu-skipabyggingarøkinum, er og verður givið norðmønnum, canadium og øðrum, saman við breiði og vini —

og har tú ikki í goðrunni og naiviteti tangerar tað bytlingakenda, letur hesa vitan frá tær goðvilliga, ja so verður hon tikin (stolin) beint fyrri nesi á tær og tjoarnir fæa goða hjalp av okkara lyndslagi, stavandi frá síðarvi okkara, hitt viðagitna føroyska gestabliðni. Í hesum luttaka eisini okkara politikarar. Teir eru ofora bliðir — og vita neyv-an hvørjum beini teir skulu standa á — og úrslitið er at einasta tíðandi alternativ við til ráðværuflutning okkara sokallaði føroyski skipasmíðjunaður, slettis ikki er til — eitt orð frá okkara idnarmálaráðharran harra Paula Ellefsens — Citat: „prototypugerð er ikki idn-aður“, stað: Tinganes, ár: 1982.

TRUGVA IKKI UPPÁ SERIUR

Eins og okkara flakavirki og stórsti parturin av flota okkara, burtursæð frá út-rodabatinum, so er Skala Skipasmíðja, Tórshavnar skipasmíðja íhvortfall enn, og íhvortfall, ta talan er um nýbyggingar, ikki stórt annað enn indirektaðar súgvislangur í landskassanum, og hetta via 30% stuðulsgg-avuni, toll og farmagjalds-refusionslogini á føroyskum orðað: stuðulsggáva.

Skiftandi stjórnir á Skala og báðir núverandi stjórnir á okkara størstu skipssmiðjum trugva ikki uppá seriur, hetta hava teir íhvortfall úttalað bæði í út- varpi og almennum blóðum. Til domis so hevur tað tikið Poul Mohr 23 ár í almennum blaði at broyta hesa sína stóðu ella trugv og gott í tað, ti um seriur ikki gera skipini biligari í fyrstu atlogu, so vilja tær gera virkini buskaparlaga væl sterkari.

Men í undanfarnu árum og stóðugt, vera okkara floti okurt tilvildarlaga og við hótan og trysti á lands- ins peningagjaltandi myndu- leikar við orðunum: „fæa vit

ikki figgingina nú, veðhald og stuðulslan, ja so gleppur hetta byggingumarið, sjálandi í eini roð ella seriu — á einari utlenskari skipa- smíðju, okkum av hendi, og krossfiskarnir jatta, ti kross- arnir eru teirra trygd fyrri framhaldi í politiska sessi teirra“.

Síðani seinast í fimtiárin- um hava føroysku skatt- gjaldarnir via eitt ótal av studningsloggáavum ella studningsloggáavuni gener- elt, hildið liv í, eftir føy- oyskum og eisini eftir ut- lenskum malistokki, stor- virkseini til túndtals mil- jonakróna virði, á allari Norsku vesturstrendini, og eisini keypt seriur úr Portu- gal, úr Fraklandi, úr Eystur- týskalandi (við SKI, hovuðs- maskinum, ið tað ikki fing- ust eykalutir til) og fyrri nok- ur árum síðani, heili niggju skip, ið syntust vanalig kopir av føroyskum des- igni, úr Pollandi, og nú er tað so norður og suðurjút- land og Langstens slip í Noregi.

FØROYINGAR AÐRASTAÐNI- BRETAR HER

Eftir seinna heimsbardaga byrjaðu vit at improvisera omanabyggingar á teimum eftir stríðslok, eftirverðandi sluppum, og nakrir fing- lerplass í heimligum smíðjum, men nogvir voru teir, ið komu at kenna kas- ernuviðurskiftini á lærlinga- heiminum í Rantzausgotu og Norre Sogade í Key- mannahavn, har tú á tí seinna fekt „ein uppá kjaft- in“ um tú somikið sum viki eitt vet frá militærdiktator- iska leiðsliprinsippinum, og á tí fyrra varð straffurin ut- gangsförð við meira. Læruplassini voru vanliga bæði eftir nú- og tatiðarmeti goð, og nakrir okkara leit- ádu í goðrunni heimaftur, flestu vendu kortini við- aftur, men heimaftur til heim- bygðina at selja sær vinnu,

men gakk. Í fimtiárunum lotu føyoyingar seg sum onnur djór stugva niður í lastina á úttrangeraðum farma- og ferðamannaskip- um, og vórðu forðeldir runt um á teimum — í felstu forum minni goðu íslensku fiskiforum sum iskoytismanning, og búðu teir vanliga í einari koyggjusong í einhvørjum kjallara ella skoti, kring alt Ísland. Aðrir leitaðu sær til Grønlands, ella fyrri nakrir kronur um dagin umbød á togarar, tilhoyrandi tí fólki, ið drap stóran part av fiski- monnum okkara undir seinna heimsbardaga og hetta, orsakað av at grunn- arnir skjótt tómdust. — Tá ið bretska togarafloitin aftur eftir stríðslok byrjaði eyð- rænandi, oyðandi fiskiskap sin inn at føroysku klett- um, eins og tað eisini hendi í millumkrigsáru- num, eins og tað eisini hendi aðrenn 1. veraldar- bardaga, og so nú, tað ring- asta av øllum — vit sjálvir,

HANS IVERSEN OG FISKIFRØ- INGARNIR

Hans Iversen, ið legði áram- ar inn tann 1. maí í ár, segði fyrri mer í 1968 frá, at hann minst triggar periodir við nógvum fiski undir Føroy- um. Tað var undir stóra kolaverktallinum í Bretlandi um aldamotið, ta voru eing- ir togarar, tað var undir 1. veraldarbardaga, ta voru eingir togarar. Tað var undir 2. veraldarbardaga — ta voru eingir togarar.

Tað gekk væl við veiðu- nógvum í 1983 — men eitt er 100% givið — Hans Iver- sen untist at liva í nærum 100 ár, hann var ikki fiskifrø- ingur av profession, men hann hevði bæði vit og skil, og framúr evni í allar mætar. Nú er hann farin í háttans hendur, men spurningurin er, um vit hava lært nakað av at lurta eftir einum tilik- um vismanni við nærum 100 árum á baki. — So sum tað sær út í lotuni, sær tað ikki metari út, enn at okkara

John Smith eygleiðir her projekt ið „Ídnaðardepilin á Sundi“

fiskifrøingar eru teir ein- astu, ið nú leggja fram prógv fyrri, at tann sorgarsoga, ið Hans Iversen hevði fest í minnið og kundi greiða frá, at hon kemur ar endurtaka seg. Fiskifrøingar okkara hava lagt fram visindligt undirbygt prógvtilfar, ið klárt sýnir, at fiskistovnar- ir eru katastrofalið niður- fiskaðir og úrslitið kann ein so bara gera sær hugsingar um, men annað hava vit so ikki at miða okkum eftir. Men eitt er givið, botnfiska- stovnarir mugu varðveit- ast til tess at framhaldandi stóði kann verða undir tí stovnsvarinliga livsformi- num útróður.

ØRKYMLANDI ÓVISSAN

Goðsking, marknaðarfor- ing, vørumerking, aling, havbit og STYRING, ar- beidsplass á landi til fiski- menn, ið gerast breiðleysir, arbeiðsplass á landi til okk- ara arbeiðsleysu ungu, ar- beidsplass til okkara hogtú- bugvu maskin- og brúgva- offiserer, ið nú manna A.P. Møller flotan og aðrar danskar flotaendir. Ar- beidsplass til okkara lands- menn í útlegd, arbeiðsplass til tey ikki registreraðu ungu, ið klekti verða í skú- um okkara ár undan ári. 100 tals, verða koyrd út í eina frustrerandi óvissu aftur í ár, afturat teimum 100 tals frá fjór, afturat teimum 100 tals frá í fyrriaðrið, o.s.fr.v., o.s.fr.v. Hvát skulu tey gera av sær, hvar skulu tey fara?

Eg taki undir við Tormóði Dahl, at Hans Mortensen óvæð hevði havt gott av ein- ari Japan-ferð, har hevði hann ivaleyst lært bæði líkt og ólíkt. Hann hevði eisini seð hvussu ein ikki eigur at gera, tí japanarar hava sanniliga eisin sín mistøk, at takast við. Teir eru bara kortini bestir „for tiden“.

LAT HANS SLEPPA AT ROYNA SEG

UM Hans Mortensen hevur

treiskni, dirvi og ikki minst orku til at fara undir at reali- sera eina tilika ættlan, so lat hann sleppa at royna seg, gevi honum tey neyðugu loyvi — mær vitandi hevur hann ikki biðið um studn- ing! Ti eitt er vist — tað skal sanniliga orka, hugflog og dirvi til eitt tilíkt tak her á landi, ímuillum eitt fólk, ið á sinni tveitti flakaborðið yvirborðaftur, tað onkur hevði resonnerað seg fram til, at tað hevði nú verið frægari at staðið uppreistur og flakti, ímillum eitt fólk, sum stóðugt ikki hevur megnað at skapa og seta normar fyrri, hvussu ein fær frægastu um- og atstøður umboð á okkar veiðiflota, og sostatt framgevis berast við goðskingarrupulleik- um. Sjálvst um innlýsandi „loysnir“ hava verið roynd- ar við goðum úrslitum sein- astu 15 árin. Ímillum eitt fólk, sum við skjótt tómdum grunnum stóðugt tviheldur um tað kvantitativa, fram- um tað kvalitative, og har- umframt stýrdi av star- blindum, kompromiskross- fiskarum, ið nú nærur hava krøyst seinasta blóðdropan burtúr stovnsvarinliga livsforminum, útróður.

DAPRA ÚTLITIÐ — KROSSFISKAR AR OG ARBEIDS- PLÁSS

Ti við tí dopru útlitsmynd, ið skiftandi krossfiskarar hava fæa á lórfittil tilvildarlaga, so verður sanniliga brúk fyrri 1500 alternativum arbeiðs- plassum, og mangar ferðir tað innan eitt stutt árabli. So kann ein annars gera sær sín- ar hugsanir, um hetta nú er ein serliga hugnaligur, alt- ernativur máti. Í øllum for- um er tað eitt betri alternativ heldur enn tvangsflýting í einum óhúmskum lasta- rumi fyrri at vinna sær fyrri

breyði í einari fremmandari skipslast á einum fremm- andum skipsdekki — í út- legd, so sum viðurskifti partvist eru tann dag i dag, og so sum stóðan var í